

ПЕРСПЕКТИВИ ПАРТНЕРСТВА УКРАЇНИ ТА ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ФОНДУ

Колмакова В.М., к.е.н., старший науковий співробітник,
*ДУ «Інститут економіки природокористування і
сталого розвитку НАН України»*

Природні й техногенні катаклізми все частіше спричиняють до катастрофічних наслідків планетарного масштабу, щорічно забираючи сотні або й тисячі людських життів. Аналіз статистичних даних свідчить, що на території України зберігається висока ймовірність виникнення надзвичайних ситуацій. Так, наприклад, за підрахунками фахівців, лише за 1997-2009 роки зареєстровано понад 5 тис. надзвичайних ситуацій, зокрема більш як 2,7 тис. техногенного та 1,8 тис. природного характеру, збитки від яких становлять більше 12 млрд. гривень [1, с. 31]. Особливо відчутною стає умовність державних кордонів, коли питання стосуються екологічних наслідків масштабних техногенних катастроф (ЧАЕС, Фукусіма тощо).

Усвідомлення комплексності глобальних екологічних загроз сучасного світу сприяє формуванню спільної транснаціональної екологічної політики та співпраці у цій сфері на міжнародному рівні, яка об'єднує фінансові, матеріальні та інтелектуальні ресурси. Зауважимо, що стратегічні інтереси України та інтеграція до світової економічної спільноти передбачають пошук додаткових позабюджетних джерел фінансування та активізацію спільної фінансової діяльності в екологічній сфері. Вважаємо, що важливим кроком у цьому напрямку може бути поглиблення співпраці України з Глобальним екологічним фондом (ГЕФ). Результати проведення спільної регіональної конференції ГЕФ для представників 12-ти країн Східної Європи (Київ, березень 2011) ще раз засвідчили, що для розв'язання глобальних екологічних проблем потрібні спільні глобальні ресурси: як фінансові, так і людські.

ГЕФ – це унікальний міжнародний фінансовий інструмент для розв'язання екологічних проблем, які не обмежуються кордонами однієї держави. Сьогодні він об'єднує представників 182 країн у партнерстві з міжнародними та неурядовими організаціями і приватним сектором. Метою фонду є фінансова підтримка природоохоронних проектів глобального значення, зокрема, таких як проекти зі збереження біорозмаїття, боротьби зі зміною клімату, деградацією земель, із захисту озонового шару та міжнародних вод, з утилізації та знищення небезпечних відходів тощо. За 20 років свого існування (з 1991 р.) фонд виділив на реалізацію природоохоронних проектів \$9,2 млрд., на співфінансування – приблизно \$40 млрд. Понад 2700 проектів було реалізованих у 165 країнах, що розвиваються та країнах з перехідною економікою. Крім того, в рамках своєї Програми малих грантів (ПМГ) ГЕФ надав також понад 12000 малих грантів на загальну суму \$495 млн. безпосередньо неурядовим і громадським

організаціям [1].

Сучасне ГЕФ партнерство включає в себе 10 установ: Програма розвитку ООН, Програма ООН з навколишнього середовища, Світовий банк, Продовольча та сільськогосподарська організація, ООН з промислового розвитку, Африканський банк розвитку, Азіатський банк розвитку, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжамериканський банк розвитку та Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку. Науково-технічний консультативний комітет фонду надає технічні та наукові консультації з питань політики ГЕФ та розробки інвестиційних проектів.

З 1991 року ГЕФ реалізував в Україні низку проектів на суму близько \$70 млн. У 2011 році в Україні стартувало два проекти, які фінансуються фондом: стимулювання переробки біомаси та інших відходів аграрного сектора в енергоносії (\$5,2 млн. на пілотні проекти); впровадження енергозберігаючих освітлювальних приладів (\$6,6 млн. на розробку стандартів та пілотні проекти) [2]. Протягом наступних трьох років Глобальний екологічний фонд планує виділити Україні ще 27 млн. дол. на заходи з біорізноманіття, кліматичних змін та боротьби з деградацією земель [3]. Безперечно, що реалізація таких масштабних екологічних проектів за підтримки ГЕФ сприятиме забезпеченню розв'язання екологічних проблем як на національному, так і на глобальному рівнях, створюючи умови для сталого розвитку країни.

Проте аналіз міжнародної практики виявив, що більшість країн, у тому числі Європейського Співтовариства, досі не мають чіткої програми співробітництва з ГЕФ. В основному процедуру відбору проектів та оцінку грантів визначає ГЕФ. Зауважимо, що при цьому міжнародні фінансові організації не завжди враховують національні інтереси країн-реципієнтів. Тому для України особлива увага має бути зосереджена на розробці рівноправних партнерських взаємовідносин щодо співпраці з ГЕФ. Основні принципи співпраці, на нашу думку, мають включати наступне:

- проекти ГЕФ не повинні йти врозріз із Стратегією державної екологічної політики України на період до 2020 року;
- необхідне чітке визначення пріоритетності глобальних екологічних проблеми для України, які мають формувати базові проекти для фінансування;
- ГЕФ має враховувати існуючі заходи, або ті, що вже заплановані;
- інвестиційний проект має обов'язково покращити стан довкілля та розв'язати екологічні проблеми регіону;
- підготовка та залучення висококваліфікованих спеціалістів у цій сфері;
- забезпечення прозорості виділення коштів.

1. Соціально-економічний аналіз надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру / [Волошин С.М., Жарова Л.В., Хлобистов Є.В., Чебанов О.А.] / За наук. ред Хлобистова Є.В. / РВПС України НАН України, НДІ СРП – Сімферополь, СОНАТ, 2010. – 258 с.
2. Пуговиця М. Глобальні екологічні проблеми не розв'язати без глобальних ресурсів // Урядовий кур'єр.-2011. -23 березня
3. http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/printable_article?art_id=1622

Міжнародна стратегія економічного розвитку регіону: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 19–21 червня 2012 року / за заг. ред. О. В. Прокопенко. – Суми : СумДУ, 2012. – С. 61-63.